

Versiune anonimată

Traducere

C-865/19 - 1

Cauza C-865/19

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

27 noiembrie 2019

Instanța de trimitere:

Tribunal d'instance de Rennes (Franța)

Data deciziei de trimitere:

21 noiembrie 2019

Reclamantă:

Caisse de Crédit Mutuel Le Mans Pontlieue

Pârât:

OG

[*omissis*]

HOTĂRÂREA din 21 noiembrie 2019

[*omissis*]

ÎN LITIGIUL DINTRE:

RECLAMANTĂ:

CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS

PONTLIEUE [*omissis*], LE MANS [*omissis*] [OR 2]

ȘI:

PÂRÂT/PÂRÂȚI:

OG

[*omissis*] ST GRÉGOIRE, [*omissis*]

EVOCAREA SITUAȚIEI DE FAPT, PROCEDURA. PRETENȚIILE ȘI MOTIVELE PĂRȚILOR:

Potrivit actului notarial din data de 7 august 2008, CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE a acordat lui OG și lui PF, pentru achiziționarea unui bun imobil:

- un împrumut MODULIMMO în cuantum de 80 275 de euro, rambursabil în 300 de rate lunare, la o rată a dobânzii de 4,85 %;

- un împrumut cu dobândă zero, în valoare de 13 200 de euro, rambursabil în 96 de rate lunare.

Împrumutul cu dobândă zero a fost rambursat în iulie 2016.

Întrucât s-au acumulat restanțe, prin scrisoarea recomandată cu confirmare de primire din 26 aprilie 2018, CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE a invocat decăderea din termen și a solicitat plata sumei de 78 080 euro.

La 11 mai 2018, acestora le-a fost adresată o somație de înființare a popririi, pentru a o studia.

Prin cererea introductivă din data de 11 iunie 2018, primită de tribunal d'instance de Rennes (Tribunalul de Primă Instanță din Rennes, Franța) la 13 iunie 2018, CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE a solicitat poprirea remunerației lui OG în scopul recuperării unei creanțe de 78 602,57 euro.

Aceeași cerere introductivă a fost formulată și împotriva lui PF.

Fiind strigată în ședința din 11 octombrie 2018, cauza a fost amânată la 20 decembrie 2018, pentru a permite creditorului să ofere explicații cu privire la o eventuală prescripție de doi ani, cu privire la rata dobânzii aplicabile și cu privire la suma principală solicitată.

Cauza a fost ulterior amânată la 28 februarie 2019 pentru a permite creditorului să își prezinte explicațiile cu privire la o eventuală eroare asupra DAE indicate în contractul de împrumut și în oferta de împrumut.

Prin nota din 24 decembrie 2018, instanța a arătat părților că DAE proporțională a unui împrumut de 80 275 de euro, la care se adaugă costuri în valoare de 583 de euro, rambursabil în 96 de rate lunare de 384,90 euro, urmate de 204 rate lunare de 527,55 euro, asigurare obligatorie neinclusă de 22,76 euro/lună, calculată în conformitate cu metoda de actualizare prevăzută de Decretul nr. 2002-98 din 10 iunie 2002 și în anexa la acesta, metodă valabilă pentru toate creditele, se stabilea la 5,364511 %, rotunjită la trei zecimale la 5,365 %, iar nu la 5,363 %, astfel cum a fost indicat în oferta de împrumut.

[*omissis*] [formula de calcul a dobânzii]

Instanța a arătat că problema dacă, în cazul în care DAE este 5,364511 %, rata de 5,363 % anunțată de creditor poate fi considerată exactă, merită, fără îndoială, să fie adresată [OR 3] CJUE, în măsura în care regula care trebuie urmată pentru rotunjirea DAE (devenită DAEG la 1 octombrie 2016) intră sub incidența dreptului comunitar.

[*omissis*] [procedură națională]

Prin concluziile scrise, [*omissis*] CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE [*omissis*] solicită:

- respingerea tuturor cererilor, motivelor și concluziilor formulate de OG și de PF;
- declararea cererii de poprire asupra remunerațiilor lui OG și lui PF ca fiind admisibilă și întemeiată;
- declararea acțiunii sale având ca obiect plata ca nefiind prescrisă;
- constatarea faptului că aceasta face dovada unui titlu executoriu;
- constatarea faptului că nu se impune reducerea ratei dobânzii convenționale;
- dispunerea popririi asupra remunerațiilor lui OG și ale lui PF în scopul recuperării creanței sale, constatată în mod provizoriu, la 11 iunie 2018, la suma de 78 663,46 euro;

[*omissis*]

CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE se opune cererii de decizie preliminară formulate de pârâți. Aceasta consideră astfel că norma care trebuie aplicată este clară având în vedere în special jurisprudența Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța), prin care se refuză împrumutatului să invoce o eroare a DAEG atunci când aceasta nu afectează prima zecimală.

Ea consideră, pe de altă parte, că OG și PF sunt decăzuți din dreptul de a invoca nulitatea DAEG în temeiul prescripției de cinci ani, întrucât actul a fost regularizat la 7 august 2008.

Pe fond, reclamanta apreciază că împrumutații, care nu fac dovada că au solicitat alte oferte de împrumut, nu au suferit niciun prejudiciu.

Aceasta arată în plus că calculele sale, bazate pe o dobândă anuală împărțită la 12 cu regula lunii standardizate, admisă perfect de reglementare și de jurisprudență, sunt lipsite de orice eroare, modul de calcul al instanței, preluat de pârâți, fiind inaplicabil.

Ea apreciază de asemenea că acțiunea sa nu este prescrisă, că este perfect întemeiată în ceea ce privește cuantumul său și că se opune cererii de acordare a unui termen de grație. **[OR 4]**

Prin concluziile scrise, care îl privesc de asemenea și pe PF, [omissis] OG [omissis] solicită:

cu titlu interlocutoriu,

- transmiterea către Curtea de Justiție a Uniunii Europene a unei întrebări preliminare referitoare la interpretarea Directivei 98/7/CE din 16 februarie 1998 în dreptul intern francez;

pe fond

- constatarea nulității stipulației dobânzilor împrumutului în cauză;

- cu titlu principal, decăderea CAISSE DE CRÉDIT MUTUEL LE MANS PONTLIEUE din dreptul său la dobânzi și la costuri și stabilirea creanței sale la suma de 33 179,98 euro;

- cu titlu subsidiar, înlocuirea ratei dobânzii convenționale cu rata dobânzii legale și dispunerea compensării între capitalul și dobânzile legale restante datorate și a rambursării diferenței dintre cuantumul dobânzilor la rata convențională deja plătită și dobânzile legale care trebuie aplicate retroactiv;

- în orice caz, acordarea celor mai lungi termene, declararea faptului că sumele datorate nu vor produce dobândă în cursul termenului acordat;

[omissis]

OG arată că termenul de prescripție de cinci ani a început să curgă [fie] din ziua în care pârâții au luat la cunoștință faptul care le permitea să inițieze acțiunea, fie atunci când instanța a invocat din oficiu acest motiv. Acesta adaugă că menționarea DAEG într-un contract prezintă o importanță esențială, astfel cum a amintit CJUE și precizează că această rată este prin natura sa un element determinant al consimțământului unui consumator.

MOTIVAREA DECIZIEI

CU PRIVIRE LA EROAREA REFERITOARE LA DAEG

1. Cu privire la inadmisibilitatea motivului

Potrivit articolului 122 din Codul de procedură civilă, constituie o cauză de inadmisibilitate orice motiv prin care se urmărește declararea ca inadmisibilă a

cererii adversarului, fără o examinare pe fond, pentru lipsa dreptului de a acționa, precum lipsa calității, lipsa interesului, prescripția, termenul prestabilit, lucrul judecat.

În speță, întrucât contractul de credit în cauză a fost încheiat la 7 august 2008, banca consideră că împrumutații nu mai pot invoca eroarea privind DAEG. [OR 5]

În primul rând, trebuie arătat că acest motiv a fost invocat de instanță, care nu poate în niciun caz să fie asimilată unei părți. Astfel, o asemenea prescripție nu se poate aplica decât unei acțiuni în justiție și cererii reconvenționale prezentate ca răspuns la această acțiune. În consecință, prescripția se aplică numai cu privire la părțile din litigiu, nu și la instanță. Prin invocarea din oficiu a unui motiv de drept, instanța ia o inițiativă prin care se urmărește respectarea legii, prin urmare ea nu acționează în calitate de parte și nu prezintă nicio cerere. Așadar, motivul respectiv nu poate fi declarat „inadmisibil”.

În plus, în ceea ce privește data de la care începe să curgă prescripția invocată, instanța nu se află într-o poziție identică împrumutatului, care ar fi putut fi în măsură, presupunând că ar fi fost informat în mod suficient cu privire la arcele dreptului privind protecția consumatorilor, să identifice încă de la semnarea contractului nerespectarea dispozițiilor aplicabile în domeniu și care ar fi dat astfel dovadă de neglijență întrucât a lăsat să curgă termenul de prescripție. Astfel, întrucât magistratul nu cunoaște în mod evident contractul decât în momentul procesului, data de la care începe să curgă un pretins termen de prescripție nu ar putea fi stabilită decât, cel mai devreme, la momentul introducerii cererii de chemare în judecată.

În plus, invocarea din oficiu nu a fost limitată la nici un termen de către legiuitor. [omissis] [istoricul legislației]

În sfârșit, având în vedere jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, necesitatea de a compensa „*situația de inegalitate existentă între un consumator și un profesionist, printr-o intervenție pozitivă, exterioară părților din contract, a instanței naționale sesizate cu astfel de litigii*” (CJUE, 21 aprilie 2016, cauza C-377/14, Radlinger, punctele 66 și 67) trebuie să determine instanța să invoce din oficiu neregularitățile pe care le constată, în special pe cele mai grave (CJUE, 16 noiembrie 2016, cauza C-42/15, Home Credit Slovakia, punctele 70 și 71), iar dreptul său intern nu îi poate interzice să facă acest lucru la expirarea unui anumit termen (CJCE, 21 noiembrie 2002, cauza C-473/00, Cofidis).

Aceasta este o ilustrare semnificativă atât a procesului echitabil, cât și a a instanței care suplinește, atunci când consideră că ocazia este propice, slăbiciunea sau necunoașterea unei părți.

În ceea ce privește părțile însele, trebuie amintit că cererile reconvenționale și mijloacele de apărare sunt formulate în același mod împotriva părților din proces. Pretențiile unui debitor, atunci când urmăresc doar respingerea cererilor formulate

împotriva sa, constituie un simplu mijloc de apărare pe fond, în sensul articolului 71 din Codul de procedură civilă, asupra căruia prescripția nu are incidență.

Cauzele de decădere din dreptul la dobânzi sau de nulitate a DAEG intră sub incidența regimului de apărare pe fond în măsura în care acestea constituie un motiv prin care se urmărește respingerea ca nejustificată, după examinarea pe fond a dreptului, a pretenției adversarului, cel puțin în parte, fără a fi însoțită de o cerere reconvențională de plată a unei eventuale sume percepute în plus. **[OR 6]**

În sfârșit, nu s-a demonstrat că OG și PF, împrumutați neavizați, au putut să identifice personal erorile de calcul al DAEG, precum rata periodică, care nu rezultă dintr-o simplă omisiune a anumitor costuri, ci dintr-o eroare globală de calcul.

Nicio inadmisibilitate a motivului nu poate așadar să fie opusă pârâtului.

Prin urmare, cauza de inadmisibilitate prezentată va fi respinsă.

2. Cu privire la întrebarea preliminară

Anexa II la Directiva 98/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 1998 de modificare a Directivei 87/102/CEE de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre privind creditul de consum prevede formula matematică care trebuie utilizată pentru calculul DAEG și precizează în versiunea în limba franceză [observația (d)]:

„Le résultat du calcul est exprimé avec une exactitude d'au moins une décimale. Lorsque le chiffre est arrondi à une décimale particulière, la règle suivante est d'application: si le chiffre de la décimale suivant cette décimale particulière est supérieur ou égal à 5, le chiffre de cette décimale particulière sera augmenté de 1.” [„Rezultatul calculelor va fi exprimat cu o precizie de cel puțin o zecimală. La rotunjirea ultimei cifre se aplică următoarea regulă: în cazul în care cifra zecimalei care urmează unei anumite zecimale este superioară sau egală cu 5, cifra acestei zecimale va fi crescută cu 1.”]

Această regulă a fost reluată de Directiva 2008/48/CE din 23 aprilie 2008 prin care s-a abrogat Directiva 87/102/CEE a Consiliului și, mai recent, de Directiva 2014/17/UE din 4 februarie 2014 privind contractele de credit oferite consumatorilor pentru bunuri imobile, după cum urmează:

„Rezultatul calculului trebuie exprimat cu o precizie de cel puțin o zecimală. Dacă a doua zecimală este mai mare sau egală cu 5, la zecimala precedentă se adaugă unu.”

În dreptul intern, formula matematică rezultată din reglementarea comunitară este reluată în anexa la articolul R 314-3, fostul articol R 313-1 III din Codul consumului, iar regula de rotunjire este amintită la [punctul] d) din această anexă

(„Rezultatul calculelor va fi exprimat cu o precizie de cel puțin o zecimală. La rotunjirea ultimei cifre se aplică următoarea regulă: în cazul în care cifra zecimalei care urmează unei anumite zecimale este superioară sau egală cu 5, cifra acestei zecimale va fi crescută cu 1”). Până la 30 septembrie 2016, regula de rotunjire amintită mai sus nu se aplica în mod formal decât creditelor de consum, însă jurisprudența o extindea la creditele imobiliare. Începând cu 1 octombrie 2016, Decretul 2016-884 din 29 iunie 2016 a formalizat această extindere la creditele imobiliare.

Este evident că cele două teze care constituie observația (d) anterioară se completează: prima teză („Rezultatul calculelor va fi exprimat cu o precizie de cel puțin o zecimală”) impune menționarea cel puțin a unei zecimale: termenul „zecimală” desemnează astfel fiecare dintre cifrele situate în dreapta virgulei, iar nu o valoare în cifre; termenul „exactitude” (cărui nu îi este alăturat adjectivul „mathématique” [„matematică”]) este așadar, în prima teză menționată, sinonim cu „précision” [„precizie”]. [OR 7]

A doua teză („La rotunjirea ultimei cifre se aplică următoarea regulă: în cazul în care cifra zecimalei care urmează unei anumite zecimale este superioară sau egală cu 5, cifra acestei zecimale va fi crescută cu 1”) stabilește în ceea ce o privește o regulă de rotunjire pentru ultima zecimală indicată (aceasta ar putea fi prima dacă creditorul menționează doar una): această zecimală trebuie ajustată în funcție de valoarea celei care urmează.

Această interpretare este cea a majorității autorilor și cea a Comisiei de la Bruxelles, aflată la originea textului. [omissis] [referință doctrinară]

Cour de cassation (Curtea de Casație) nu are aceeași interpretare. Aceasta consideră că în prima teză a articolului („Rezultatul calculelor va fi exprimat cu o precizie de cel puțin o zecimală.”), termenul „exactitude” [„precizie”] desemnează corectitudinea matematică a rezultatului (iar nu numărul zecimalelor), și că zecimala vizată trebuie înțeleasă din valoarea în cifre a celei dintâi, respectiv 0,1. Ea consideră astfel că rata menționată în contractul de credit rămâne exactă dacă diferența între rata respectivă și rata reală este „inferioară zecimalei prevăzute la articolul R 313-J (devenit R 314-3) din Codul consumului” (Civ. 1, 26 noiembrie 2014, nr. 13-23033 - Civ. 1°, 9 aprilie 2015, nr. 14-14216). Prin urmare, Curtea respinge pur și simplu a doua teză a observației (d), prin confundarea preciziei cu corectitudinea matematică în prima teză. Or, această interpretare poate determina denaturări ale concurenței, mai ales în domeniul creditului imobiliar: pentru a relua exemplul din hotărârea din 9 aprilie 2015, nr. 14-14216 menționată, este, într-adevăr mai atractiv să se anunțe o rată a dobânzii de 5,79 % (chiar de 5,75 % întrucât rămâne la o rotunjire de 5,8 %) decât o rată reală a dobânzii de 5,837 sau de 5,84 %, deși costurile și ratele lunare sunt, în realitate, aceleași. Pentru un împrumut de 500,000 de euro pe 30 de ani, alegerea persoanei care împrumută se va orienta în mod firesc mai degrabă către instituția care indică o DAE de 5,75 % (rotunjită prin lipsă) decât către cea care

anunță o DAE (reală) de 5,84 %, întrucât va considera că realizează o economie deloc neglijabilă (în acest exemplu, ar fi de 8 103,07 euro pe durata creditului).

În speță, DAE menționată în oferta de credit este de 5,363 %, în timp ce rata reală este de 5,364511 %; întrucât diferența dintre cele două era mai mică de 0,1, interpretarea observației (d) care a fost reținută de Cour de cassation (Curtea de Casație) ar echivala cu validarea ratei de 5,363 % anunțate, deși ultima zecimală indicată este eronată. Or, pentru un împrumut de 80 275 de euro pe o durată de 300 de luni, alegerea persoanei care împrumută se va orienta în mod firesc mai degrabă către instituția care indică o DAE de 5,363 % decât către cea care anunță o DAE 5,365 %, întrucât va considera că o realizează o economie, indiferent de valoarea acesteia.

Având în vedere importanța practică pe care o are interpretarea regulii de rotunjire stabilite la observația (d) și fiind vorba despre un text de drept comunitar aplicabil tuturor creditelor de consum, mobiliare și imobiliare, revine CJUE sarcina de a preciza cum trebuie interpretată această regulă.

Or, Cour de cassation (Curtea de Casație) refuză orice consultare a CJUE. [omissis] **[OR 8]** [omissis]. [referință jurisprudențială]

În anul 2017, în cauze similare, tribunal d'instance de Limoges (Tribunalul de Primă Instanță din Limoges, Franța) a adresat, de două ori, întrebări CJUE referitoare la regula de rotunjire, dar de fiecare dată, atunci când a fost adresată întrebarea preliminară, creditorii au renunțat la proces și la acțiune, preferând mai degrabă să piardă sume importante [omissis] decât să se pronunțe CJUE.

În consecință, se impune o nouă întrebare preliminară.

PENTRU ACESTE MOTIVE:

Tribunal d'instance (Tribunalul de Primă Instanță), care se pronunță prin hotărâre interlocutorie,

- **RESPINGE** cauza de inadmisibilitate;

- **ADRESEAZĂ** Curții de Justiție a Uniunii Europene următoarea întrebare preliminară:

Dacă dobânda anuală efectivă globală aferentă unui credit de consum este de 5,364511 %, regula rezultată din Directiva 98/7/CE din 16 februarie 1998, din Directiva 2008/48/CE din 23 aprilie 2008 și din Directiva 2014/17/UE din 4 februarie 2014, potrivit căreia, în versiunea în limba franceză, „Le résultat du calcul est exprimé avec une exactitude d'au moins une décimale. Si le chiffre de la décimale suivante est supérieur ou égal à 5, le chiffre de la première décimale sera augmenté de 1” [„Rezultatul calculului trebuie exprimat cu o precizie de cel puțin o zecimală. Dacă a doua zecimală este mai mare sau egală cu 5, la zecimala

precedentă se adăugă unu”], permite să se considere corectă o dobândă anuală efectivă globală indicată de 5,363 %?

[*omissis*]

DOCUMENT DE LUCRU